

Відділ освіти Іршавської РДА
Районний методичний кабінет відділу освіти Іршавської РДА
Будинок дитячої творчості

Микита Любов Борисівна

Керівник зразкової студії
образотворчого мистецтва
«Боржавська фантазія»

**ОРИГАМІ.
РІЗНІ ТЕХНІКИ РОБОТИ З ПАПЕРОМ**

Методична розробка

ІРШАВА 2010

Л.Б. Микита. Оригамі. Різні техніки роботи з папером.
Методична розробка.
Іршава, Будинок дитячої творчості, 2010, стор. 28

В методичних розробках висвітлено різні техніки роботи з папером. Практична частина вдосконалює моторику пальців рук, розвиває естетичне сприйняття дійсності, вміння конструктивно мислити, поглиблює знання учнів з математики, тощо.

Дані методичні напрацювання можуть використовувати керівники гуртків декоративно-прикладного та ужиткового мистецтва, вчителі малювання, трудового навчання і всі, хто захоплюється мистецтвом оригамі.

Рецензенти: Ходанич П.М., доцент кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін ЗППО, кандидат педагогічних наук.
Опачко О.І., методист ЗППО.

Рекомендовано методичною радою РМК відділу освіти
Іршавської РДА
Протокол № 3 від 17 листопада 2010 року.

Схвалено науково-методичною радою Закарпатського ІІПО
Протокол №9 від 29.12.2010 р.

З М І С Т

1. Вступ.....	1
2. Пояснювальна записка.....	3
3. Навчально-тематичний план (перший рік навчання).....	5
4. Зміст програми 1 року навчання.....	6
5. Навчально-тематичний план (другий рік навчання).....	8
6. Зміст програми 2 року навчання.....	9
7. Умовні позначення.....	11
7.1.Базові форми «трикутник», «квадрат».....	13
7.2.Техніка закручування.....	16
7.3Техніка гофрування.....	17
7.4. Техніка плетіння.....	18
8. Додатки.	
8.1 План-конспект заняття з оригамі.....	19
8.2 Фотоматеріали готових виробів з паперу.....	22
9. Висновки.....	23
10. Література.....	24

В С Т У П

Оригамі – це дивовижна річ, яка виконується з простого матеріалу – паперу. В перекладі з японської оригамі означає «складений папір» (орі – «складати», камі – «папір»). Хоча щодо походження оригамі існують різні версії, але напевно можна сказати що розвинулось воно в Японії.

Можливо це пояснюється тим, що в цій країні процес складання вдало ілюстрував деякі світоглядні теорії філософії Дзен. Суттєвою була також подібність звучання японських слів «папір» і Бог - «камі» Таким чином в Японії виникав зв'язок між релігійним ритуалом і складуванням фігурок з паперу. Не випадково перші оригамі з'являються в сіоністських храмах. Один із ритуалів з їх використанням – виготовлення невеликих паперових поробок Сандо, в яких розміщували кусочки риби, овочів, що призначалися в дар богам.

В період від XII до XVI ст. оригамі виходить за межі храмів до імператорських дворів. Аристократія і придворні повинні були мати певні навички в мистецтві складування: записки, складені у формі метелика, журавля, квітки або абстрактні геометричні фігури були символом дружби або добрих побажань для коханої людини.

Знатні сім'ї використовували фігурки оригамі як герб і печатки.

Фігури оригамі склалися без розрізів і лише з квадратного аркушу паперу. Однак, всупереч найпоширенішій версії у традиційному японському оригамі, що сягає ери Едо (1603-1867), цих правил не дотримувалися і в багатьох випадках аркуші розрізалися (Кірігамі) або фігури складали не з квадратного, а з прямокутного, круглого, трикутного чи і інших неквадратних аркушів паперу.

Потім появились нові технології (мокре складання) та була розроблена система зображення отримання фігур, що отримала назву Йосідзави–Рендлета. З цього часу оригамі із церемоніального мистецтва перетворилося на популярний спосіб проведення вільного часу.

В середині XX ст. мистецтво оригамі почало активно поширюватися у всьому світі, в тому числі й на Україні. З'явилися такі напрями як модульне оригамі, кірікомі, чисте оригамі.

Термін оригамі почав відноситися до всіх типів складання паперу, а не тільки японських зразків.

Хоча в оригамі може використовуватися будь-який листовий папір , але для складання й естетичного вигляду моделі важливий вибір матеріалу. Для простих моделей (сніжинка, квітка) використовується звичайний копіювальний папір формату А-4, однак для успішного освоєння мистецтва складування важливо правильно його підібрати:

- він не повинен бути пухким, інакше складки не будуть триматися, а фігурка «розвалюватиметься» і матиме неохайний вигляд;
- він не повинен бути дуже товстим, тому що буде погано згинатися й ламатися на згинах (тому картон для оригамі не підходить).

Іноді для виконання різних фігурок потрібен різний за структурою й фактурою папір. Це залежить у більшості випадків від числа складань при створенні конкретної фігурки або від конструкції моделі в цілому.

Для більш складних моделей використовують папір, який має густину меншу, ніж звичайний копіювальний .

Практика й вивчення оригамі торкається деяких областей математики і техніки.

Проблемам плоского згину (чи можливо зразок складки зігнути у двовимірну модель) була об'єктом серйозного математичного дослідження Маршалом Берном і Баррі Хайссом. Ідея твердих загинів використана для розгортання масивів сонячних батарей для космічних супутників. Робертом Ленгом розроблено метод створення моделей ще до того, як буде зроблено перший згин.

На сьогодні існує два основних методи отримання моделей – це послідовний ряд діаграм , перетворення яких записані в системі Йосідзави Рендлета та схема складок (сукупність складок , що необхідна для формування вже готової моделі). В останні роки цей метод набуває все більшої популярності.

В своїй практичній діяльності автор використовує метод схем, складок, основні базові форми «квадрат», «трикутник», техніки гофрування, закручування, плетіння.

Важливе завдання становлення світогляду учнів, засвоєння універсального змісту людського досвіду, формування особистісно зорієнтованої людини , яка знайомиться з різними видами мистецтва світу, зможе забезпечити в певній мірі оволодіння технікою оригамі.

Пояснювальна записка

Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту» одним із основних завдань позашкільної освіти є створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців та пошук, розвиток і підтримка їх здібності.

Для реалізації цих завдань і розроблена дана програма.

Головна мета програми - розвиток творчих здібностей учнів шляхом навчання мистецтва оригамі.

У процесі навчання вирішуються наступні завдання:

- закріплення та розширення знань, отриманих на уроках математики, трудового навчання, образотворчого мистецтва;
- формування вмінь оперувати знаково-символічними засобами, які використовуються для побудови інструкційних схем виробів;
- набуття знань про культури різних народів, зокрема, японську;
- розвиток просторового уявлення та образного мислення ;
- естетичне виховання школярів.

Запропонована програма з оригамі розрахована на задоволення потреб особистості в набутті нових технічних, математичних, конструкторських та технологічних знань, умінь та навичок.

Особливу актуальність набуває проблема вивчення елементів геометрії в початкових класах. Від успіху її вирішення залежить не тільки успіх підготовки молодших школярів, а й підвищення їх математичних знань в цілому.

В опануванні геометричного матеріалу багато спільного з художнім сприйняттям світу, оскільки в геометрії велике значення має розвиток образного мислення, просторового уявлення. У цьому контексті мистецтво оригамі має значні можливості.

У даних методичних розробках подано різні техніки роботи з папером: гофрування по діагоналі, плетіння фігур із 4-х і більше смужок, скручування; створення композиції панно, складання за схемою геометричних фігур (базові форми «квадрат», «трикутник»).

Зміст програми передбачає поступове послідовне ускладнення техніки виконання робіт. Навчання в межах одного заняття проводиться в залежності від етапу реалізації програми.

В програмі початкового рівня для учнів молодшого та середнього шкільного віку враховано, що теоретична частина занять (24 із 144 год.) проводиться з усією групою вихованців, а практична, (в залежності від конкретних завдань, ступені засвоєння вмій та навичок) з підгрупами.

В методиці навчання оригамі є певні особливості. Так, на початку вивчення кожного розділу теми проводиться загальне знайомство з базовими формами, моделями, які можуть бути отримані в результаті його освоєння, теоретичні положення, які необхідні для роботи, складання форм за схемою, розроблення схем, пояснення й показ прийомів роботи.

Наприкінці навчального року з метою підбиття підсумків роботи бажано організувати виставку творчих досягнень вихованців, на яку запрошуються педагоги, батьки, учні інших гуртків закладу.

Залишаючись невід'ємною частиною японської культури, оригамі розповсюджено у всьому світі, приносячи радість і користь мільйонам людей. Це не лише мистецтво складувати папір, це знайомство з історією, культурою, наукою, різних народів, котрі свого часу зазнали знайомство з цим видом мистецтва.

У процесі виготовлення виробів дітям необхідно надати можливість самостійно вирішувати численні композиції, конструктивні і технологічні завдання, працювати над оформленням робіт; прививати любов до різних культур, збагатити духовний світ дітей, навчати їх розуміти прекрасне, цінувати його, створювати самим.

Форми проведення занять можуть бути: лекції, бесіди, практикуми, конкурси, виставки, персональні виставки тощо.

Дітей, що займаються оригамі, треба також ознайомити з технікою безпеки та правилами користування матеріалами (гострі предмети) і технічними засобами навчання.

Навчально-тематичний план
(початковий рівень, 1-ий рік навчання)

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин		
		разом	теорія	пра кти ка
1	Вступне заняття. Мистецтво оригамі.	2	2	-
2	Підбір паперу для оригамі. Досліди й спостереження.	4	2	2
3	Метелик. Техніка гофрування.	12	4	8
4	Чотирикутна квітка. Базова форма квадрат	28	4	24
5	Оберіг.	16	2	14
6	Троянда. Техніка закручування.	16	2	14
7	Ваза з паперових трубочок	16	2	14
8	Декорування шкатулки.	16	2	14
9	Сніжинка. Прикраса для інтер'єра кімнати.	16	2	14
10	Віночок. Прикраса у техніці оригамі.	16	2	14
11	Підсумкове заняття. Організація виставок	2		2
	РАЗОМ	144	24	120

Зміст програми

1. Вступне заняття

Мистецтво оригамі (2 год)

Знайомство з членами гуртка, з'ясування їхніх творчих інтересів .

Правила техніки безпеки. Мета та завдання гуртка. Історія виникнення оригамі. Умовні знаки, схеми

2. Підбір паперу для оригамі (4 год)

Вивчення будови паперу (2 год)

Досліди й спостереження: вивчення різних властивостей паперу(2 год)

3. Метелик. Техніка гофрування (12 год.)

Техніка гофрування по діагоналі (4 год)

Практичні заняття (8 год)

Тренування техніки гофрування, колективне виготовлення метеликів для оформлення інтер'єра кімнати

4. Чотирикутна квітка . Базова форма «квадрат»(28 год)

Теоретичне пояснення базової форми «квадрат»(4 год)

Практичні заняття (24 год)

Ділення паперу за схемою. Виготовлення квітки

5. Оберіг (16 год)

Історичне та символічне значення оберегу (2 год)

Практичні заняття

Базова форма «квадрат. Складання квадрата за схемою. Виготовлення деталей. Створення різних композицій «оберіг»

6. Троянда . Техніка закручування (16 год)

Теоретичне пояснення техніки скручування. (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Ділення паперу по горизонталі.

Нарізання та склеювання смужок. Скручування троянди. Виготовлення ніжок та листків. Створення композицій «Картина з трояндами»

7. Ваза з паперових трубочок (16 год)

Підбір паперу для композиції. (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Створення ескізу для різних за висотою ваз. Ділення паперу на смужки. Скручування смужок у трубочки.

З'єднання трубочок у композицію «Ваза»

8. Декорування шкатулки (16 год)

Базова форма трикутник., теоретичне пояснення.

Самостійне створення найпростіших проектів(2 год)

Практичні заняття (14 год)

Складання базової форми трикутник.

Виготовлення елементів для декорування. Виготовлення шкатулки.

9. Сніжинка. Прикраса для інтер'єру кімнати (16 год)

Пояснення базової форми «квадрат», «трикутник» (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Виготовлення елементів (за схемою) для виготовлення фігури «сніжинка».

10. Віночок. Прикраса у техніці оригамі (16 год)

Пояснення складання об'ємних квіточок за схемою (24 елементи і більше) (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Виготовлення композиції «віночок».

11. Підсумкове заняття (2 год)

Підбиття підсумків за рік . Підготовка та проведення підсумкових виставок творчих досягнень гуртка.

Навчально-тематичний план
(початковий рівень, 2-ий рік навчання)

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин		
		разом	теорія	практика
1	Вступне заняття. Організаційні питання. Правила техніки безпеки. Історія виникнення оригамі	2	2	-
2	Закріплення. Спеціальні прийоми та знаки. Види паперу	12	4	8
3	Хрестоподібна фігура із 4-ох смужок. Техніка плетіння	28	4	24
4	Коврик. Техніка плетіння	20	4	16
5	Кубик. Техніка плетіння	16	2	14
6	Шкатулка. Техніка плетіння	16	2	14
7	Конструювання кошика. Техніка плетіння	16	2	14
8	Ваза. Техніка за вибором.	16	2	14
9	Новорічні гірлянди. Базова форма квадрат	16	2	14
10	Підсумкове заняття. Організація виставок	2	2	
	РАЗОМ	144	26	118

Зміст програми

1. Вступне заняття (2 год)

Організаційні питання. Правила техніки безпеки. Історія виникнення оригамі. Розповідь про виникнення центру оригамі в Україні (його основну мету, традиції, досягнення, плани). Інструментарій, що використовується при роботі з папером.

Ознайомлення учнів з творчою лабораторією, робочими місцями.

2. Закріплення. Спеціальні прийоми та знаки. Види паперу (12 год)

Різні техніки оригамі

Повторення базових форм та знаків.

Підбір паперу до різних технік оригамі (4 год)

Практичні заняття (8 год)

1. Повторення базових форм «квадрат», «трикутник».

2. Створення індивідуальних композицій за власним бажанням

3. Хрестоподібна фігура із 4-х смужок. Техніка плетіння (28 год)

Ознайомлення із технікою плетіння. (4 год)

Практичні заняття (24 год)

Ділення паперу по горизонталі, нарізання смужок.

Техніка плетіння фігур та з'єднання їх у панно.

Коллективне виготовлення панно.

4. Коврик. Техніка плетіння (20 год)

Складання схеми (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Ділення паперу на смужки.

Виготовлення деталей для плетіння .

Плетіння композиції «коврик».

5. Кубик. Техніка плетіння (16 год)

Теоретичне пояснення техніки плетіння (2 год)

Геометрична фігура у техніці плетіння

Практичні заняття (14 год)

Ділення паперу на смужки.

Плетіння 1 деталі із 4-х смужок. З'єднання 24-х деталей.

6. Шкатулка. Техніка плетіння (16 год)

Складання схеми (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Ділення паперу по горизонталі на смужки.

Виготовлення деталей для плетіння. Конструювання шкатулки.

7. Конструювання кошика. Техніка плетіння (16 год.)

Креслення схеми.(2 год)

Практичні заняття (14 год)

Нарізання смужок. Плетіння із смужок. З'єднання деталей у виріб.

8. Ваза . Техніка плетіння (16 год)

Складання схеми (2 год)

Практичні заняття (14 год)

Виготовлення деталей. Плетіння деталей.

Виготовлення вази.

9. Новорічні гірлянди (16 год)

Практичні заняття

Складання паперу за схемою та створення деталей(базова форма «квадрат»). Виготовлення 15-20 фігур. Виготовлення гірлянди.

Оформлення інтер'єру кімнати.

10. Підсумкове заняття (2 год)

Підбиття підсумків за рік.

Організація виставок.

Підготовка до проведення підсумкової виставки творчих досягнення гуртка.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

План – конспект заняття гуртка

Тема: «Троянда». *Техніка закручування.*

Мета: *навчальна* – формувати навички закручування фігурки з одного аркушу паперу;
розвивальна – розвивати самостійність, уміння користуватися схемами, працювати за зразком; розвивати асоціативне мислення, уважність у плануванні практичних дій щодо змісту практичної роботи; стимулювати творчу думку;
виховна – виховувати естетичний смак, повагу до традицій інших народів, інтерес до художнього бачення краси довкілля.

Методи та прийоми: бесіда, пояснення, демонстрування, аналіз.

Обладнання: схеми виконання квітки, зразки учнівських робіт минулих років, творча композиція педагога, виконана в техніці оригамі, папір, клей,

Тип заняття: вивчення та засвоєння нового матеріалу, розвитку практичних навичок.

Хід заняття

І. Вступна частина. (Бесіда)

Вчитель. Сьогодні у нас незвичайне заняття, цікаве і пізнавальне. Я подарую вам урок працелюбства й піклування, а ви, як завжди, будете моїми помічниками. На занятті нам потрібні: голова – ми будемо думати, очі – ми будемо бачити, вуха – ми будемо слухати, губи – ми будемо говорити, усміхатися, відповідати, руки – ми будемо творити. А навіщо ж нам серце? ... Мудрий письменник Антуан де Сент-Екзюпері говорив: «Шукати треба серцем, найголовніше очима не побачиш».

Уявіть собі картину: я спіймала метелика, і він помирає на моїх долонях. Я зірвала квітку, і вона зів'яла. Тоді ви зрозумієте, що доторкнутися до краси можна лише серцем.

Тема сьогоднішнього заняття «Троянда. Техніка закручування». Але щоб продовжити подорож країною Оригамі, згадаймо, що ми вже знаємо про цю техніку?

II. Актуалізація опорних знань

Вчитель. Послухайте вірш та визначте особливості техніки оригамі.

*Оригамі – це папір,
В силу ти його повір.
Він прийшов до нас з тобою
Із Японії самої.
Оригамі – це уміння
Із паперу скласти півня,
І метелика, і квітку,
І комусь подати звістку.
Треба тільки забажати
І почать папір складати
Точно, чітко і уважно,
І в нас квітка вийде справжня!*

- Отже, яка країна є батьківщиною оригамі? (*Японія*)
- Що означає поняття оригамі? (*техніка складання паперу*)
- Півень, метелик, квітка - все це символи яких почуттів?
(*Дружби, поваги*)

Ми сьогодні теж приєднаємося до шанувальників оригамі і виконаємо практичну роботу – квітку троянду в техніці закручування.

Квітка надихала на творчість не лише японських майстрів, а й українських художників, поетів, письменників, скульпторів, народних майстринь-вишивальниць.

Квітки в казках наділялися чарівними якостями. Які казки про квіти вам відомі? (*«Червоненька квіточка» С.Аксаков, «Камінна квітка» П.Бажова, «Квітка-семиквітка» В.Катаєва*).

III. Основна частина

Учитель. Ось і ми сьогодні виготовимо чарівну троянду. Нашу квітку виконаємо в техніці закручування. За стародавньою японською легендою фігури в техніці оригамі теж мають властивості виконувати бажання .

- Які матеріали нам потрібні для роботи? (*аркуш паперу*).
- Якої форми він повинен бути? (*прямокутний*)
- Як зі звичайного альбомного аркуша отримати прямокутник
(*смужку*)
без лінійки?
- Які ще базові форми вам відомі? (*трикутник, квадрат*)

Почнемо з ділення паперу на смужки. (*організація роботи за схемою на стор.16.*)

Після виконання вправи проводиться фізкультхвилинка.

Сильний вітер до Землі

Гне дерева молоді (діти присідають)

Квіти ж майоріють,

Вгору ж тягнуться, радіють. (діти піднімаються)

Підсумок заняття

1. Підсумкова бесіда.

Учитель. Наша квітка готова. Підніміть її, будь ласка. Подобається? За бажанням до квітки можна зробити стебельце. Але це ми будемо робити на наступному занятті.

Оскільки існує давня традиція дарувати квіти, то такими паперовими квітками можна привітати маму, сестру, бабусю, будь-кому покращити настрій.

Я теж приготувала квітку, яка вам допоможе узагальнити вивчене та повторити все, що ми вже знаємо про оригамі.

(учитель демонструє паперову квітку, на листках якої записано запитання)

- Як називають мистецтво складання паперу? (*оригамі*)
- З якого матеріалу виготовляють оригамі? (*паперу*)
- З якої фігури ми почали виготовляти троянду? (*прямокутної смужки*)

2. Аналіз роботи учнів.

Вказати на завершеність робіт, ідею, розміри, охайність виконання вчителем.

3. Оцінювання робіт учнями.

ВИСНОВКИ

Методичні рекомендації, запропоновані на ваш розгляд, дають змогу не лише ознайомитися з різними техніками роботи з папером, а й усвідомити, що оригамі має не тільки навчальну функцію, а й виховну, розвиваючу.

Мистецтво оригамі розвиває творчі здібності учнів, естетичне сприйняття дійсності, вміння зіставляти, порівнювати, аналізувати, узагальнювати, виховує старанність, акуратність, любов до прекрасного.

Перш за все, результат – це самостійно виготовлений учнями виріб. Виготовлення виробу здійснюється в чіткій логічній послідовності від показу моделі, теоретичних знань до оволодіння технікою оригамі і на кінець до композиційного завершення.

Ці методичні рекомендації спрямовані на закріплення знань, отриманих на уроках математики, трудового навчання, малювання, розвиток конструкторських здібностей, просторового уявлення, образного мислення, дрібної моторики рук; формування вміння оперувати знаковосимволічними засобами.

Мистецтво оригамі дає змогу керівникам гуртків декоративно-прикладного мистецтва, вчителям початкових класів загальноосвітніх шкіл, батькам і всім бажаючим допомогти дітям пізнати радість, захоплення створення ними виробів із такого простого і доступного всім матеріалу як папір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «про позашкільну освіту».
2. В.О.Сухомлинський «сто порад учителеві».
3. Ю.Клепач, Г.Маринюк «Оригамі». Програма гуртка (початкового рівня).
Ж-л «Позашкілля» № 11(23) листопад , 2008
4. М. Рибіна «Творча особистість - як виховувати її на уроці», ж-л «Завуч» №8 (410) березень 2010 р.
5. Л.Поддубко «Паперові лозинки»; Ж-л «Позашкілля» №6(018) червень 2008 р.
6. Програми художньо-естетичного циклу для 5-11 кл. загальноосвітніх навчальних закладів.
7. Школа ремесел. Оригамі. «Шкільний світ» 2010 р.
8. Неллі Латіфова. Таємниці країни оригамі. Ж-л «Шкільний світ» №4 квітень 2008 .
9. Сторінка в інтернеті <http://www.liveinternet.ru>